בְּפֶסַח אֶחָד – כל ישראל יוצאים ידי חובה, בכבש אחד שנשחט עבור כולם, לפי שֶׁנֶּאֱמַר 'וְשָׁחֲטוּ אֹתוֹ כָּל קְהַל עֲדַת יִשְׂרָאֵל בֵּין הָעַרְבָּיִם' (שמות יב ו), וקשה, וְכִי כָּל הַקָּהָל כּוּלָּם שׁוֹחֲטִים– ביחד את הקרבן, וְהָלֹא אֵינוֹ שׁוֹחֵט אֶלָּא אֶחָד, אֶלָּא מִכָּאן מוכיח רבי יונתן, שֶׁכָּל יִשְׂרָאֵל יוֹצְאִים בְּפֶסַח אֶחָד. ומכיון שלמד דין זה מ'כל קהל עדת ישראל', שֶׁלֵּיתַ בְּקָדָשִׁים מִנָּא לֵיהּ – מנין למד שמועילה שליחות בשחיטת קדשים, הרי פסוק זה לא בא להשמיענו דין שליחות אלא דין אחר. הגמרא מנסה לתרץ שנלמד שליחות בקדשים, מַתְנִיתָהּ – מן הפסוק הזה גופו, מאחר וגם אם כל ישראל יוצאים בפסח אחד, עדיין לא יתכן שכולם ישחטוהו ביחד, ומוכרחים אנו לומר שאחד שוחט בעבור כולם, ולמדנו דין שליחות. דוחה הגמרא: וְדִילְמָא שַׁאנִי הָתָם בקרבן פסח דְּאִית לֵיהּ שׁוּתָּפוּת בְּגַוֵּיהּ – השוחט את הקרבן הוא שותף בו, ולפיכך יכול הוא להיות שליח לשחיטתו, אבל עדיין לא למדנו שתועיל שלידות\ת, אף במקום שאין לשליח שותפות בו.

הגמרא מוכיחה ממקום אחר שמועילה שליחות בקדשים אף לדעת רבי יונתן: אֶלָּא מֵהָכָא, מפסוק אחר, יש להוכיח ששליחות מועילה בקדשים. שנאמר (שמות יב ג) 'וְיִקְחוּ לָהֶם אִישׁ שֶׂה לְבֵית אָבֹת [ר"ש אחד לכל בית אב] שֶׂה לַבָּיִת' [ר"ואם היו אנשי המשפחה מרובים, יקחו שה לכל בית]. ומשמע שאף אם 'איש' אחד מבני הבית, יקח את השה עבור כולם, נחשב הדבר באילו כולם לקחוהו, שהרי הכתוב הוציאו בלשון רבים, 'ויקחו'. דוחה הגמרא: וְדִילְמָא הָתָם נַמִּי, הטעם שמועילה שליחות הוא גם משום דְּאִית לֵיהּ שׁוּתָּפוּת בְּגַוֵּיהּ, שכן הלוקח את השה אף הוא שותף בו. מיישבת הגמרא: אִם כֵּן תְּרֵי קְרָאֵי לָמָּה לִי – מדוע צריכה התורה ללמדנו דין זה בשני מקומות, בפסוק 'ויקחו להם איש', ובפסוק 'ושחטו אותו כל קהל'. אלא צריך אתה לומר, שאִם אֵינוֹ עָנִין לְהֵיכָא דְּשַׁיֵּיךְ – מכיון שלא צריך את הפסוק כדי ללמד באופן שהשליח שותף בדבר, תֵּיהֵוֹי עָנִין לְהֵיכָא דְּלָא שַׁיֵּיךְ – התורה כתבה אותו ללמד על אופן אחר, שאינו מדובר במפורש בפסוק, שאף אם אין לו שותפות בפסח, נעשה שליח לקנותו עבור כולם.

מקשה הגמרא: הַאי – הפסוק 'ויקחו להם איש', אינו מיותר כדי שנוכל ללמוד דין זה, שכן מֵיבָּעֵי לֵיהּ לְכִדְרַבִּי יִצְחָק – פסוק זה נצרך לדרשתו של רבי יצחק. דְּאָמַר רַבִּי יִצְחָק, לפיכך נאמר 'ויקחו להם איש', כדי ללמדנו שאִישׁ – אדם גדול, זוֹכֶה לאחרים וקונה עבורם, ויכול הוא למנותם על קרבן פסח, וְלֹא הַקָּטָן זוֹכֶה – אולם קטן אינו יכול לזכות לאחרים, ואינו יכול להיעשות שליח עבורם. מתרצת הגמרא: הָהוּא – את הדין שקטן אינו יכול לזכות לאחרים, מֵ'אִישׁ לְפִי אָכְלוֹ תָּכֻסּוּ [־תתמנו] עַל הַשֶּׂה' (שמות יב ד), נִפְקָא, ומפסוק זה למד רבי יצחק שכשם שאין הקטן יכול למנות אחרים על פסחו, הוא הדין לכל שליחות שאינו יכול לעשותה. והפסוק 'ויקחו להם איש' מיותר, ללמד שליחות בפסח אף כאשר אין לשליח שותפות בו.

הגמרא מוסיפה ומקשה: וְאַבָּתְּי – ועדיין קשה, כיצד אפשר לומר שרבי יצחק למד כן מהפסוק 'איש לפי אכלו', הרי הפסוק הזה מֵיבָּעֵי לֵיהּ – נצרך כדי ללמד דְּשׁוֹחֲטִין אֶת הַפֶּסַח עַל הַיָּחִיד - שמותר לשחוט קרבן פסח אפילו בשביל אדם אחד בלבד. ובהכרח צריך לומר שהדין שהקטן אינו נעשה שליח נלמד מהפסוק 'ויקחו להם איש', וחזרה הקושיא מנין למדנו שליחות בקדשים בשליח שאין לו שותפות. מתרצת הגמרא: סָבַר לָהּ רבי יונתן כְּמָאן דְּאָמַר אֵין שׁוֹחֲטִין אֶת הַפֶּסַח עַל הַיָּחִיד, אלא רק על חבורת אנשים. ואם כן יכול הוא ללמוד מ'איש לפי אכלו' למעט את הקטן משליחות, והפסוק 'ויקחו להם איש' מיותר, ללמד דין שליחות אף כאשר אין לשליח שותפות.

הגמרא מקשה על רב: וְאֶלָּא הָא דְּאָמַר רַב גִּידֵּל אָמַר רַב, מִנַּיִן שֶׁשְּׁלוּחוֹ שֶׁל אָדָם כְּמוֹתוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר בעת חלוקת הארץ לשבטי ישראל 'וְנָשִׂיא אֶחָד נָשִׂיא אֶחָד מִמַּטֶּה תִּקְחוּ לְנַחֵל אֶת הָאָרֶץ' (במדבר לד יח). ונשיא השבט עסק בחלוקה עבור שבטו, וזכה בשבילם כפי מה שעלה להם בגורל. ולמד רב שכשם שהועילה שליחות הנשיא כך תועיל שליחות לכל ענין. וקשה, תֵּיפּוֹק לֵיהּ מִשְּׁלִיחוּת הַנָּשִׂיא – שילמד רב שליחות מקדשים ומגירושין, וכפי שדרשנו לעיל. הגמרא מוכיחה שרב לא למד שליחות מחלוקת הארץ: וְתִיסְבְּרָא דְּהָא שְׁלִיחוּת הוּא - וכי סבור אתה לומר שחלוקת הארץ על ידי הנשיא נעשתה מדין שליחות, וְהָא קְטָנִים – והרי בחלוקת הארץ היו גם קטנים שלָאו בְּנֵי שְׁלִיחוּת נִינְהוּ – שאינם שייכים בדיני שליחות. אֶלָּא, בודאי דרשת רב מהפסוק הנאמר בחלוקת הארץ היתה בענין אחר, וּכְדִי הָא – וכדרשתו דְּהָכָא כַּר רַב הוּנָא. דְּאָמַר רָבָא כַּר רַב הוּנָא אָמַר רַב נְדִיל אָמַר רַב, מִנַּיִן שֶׁזְּכִיִּין לְאָדָם שֶׁלֹּא בְּפָנָיו – מנין שאפשר לזכות עבור אדם אפילו ללא ידיעתו, בדבר שהוא לטובתו ולזכותו, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר לד יח) 'וְנָשִׂיא אֶחָד נָשִׂיא אֶחָד מִמַּטֵּה תִּקְחוּ לְנַחֵל אֶת הָאָרֶץ'. ובין האנשים שנחלו את הארץ היו קטנים, וכל מעשה הנעשה עבורם הרי הוא כנעשה שלא מדעתם, שאין תועלת בידיעתם, ובכל זאת זכה הנשיא עבורם את חלקם. מקשה הגמרא: וְתִיסְבְּרָא זְכוּת הִיא - וכי סבור אתה לומר שחלוקת הארץ הינה זכות בלבד עבור הנוחל, ולפיכך אתה בא ללמוד מכאן שזכין לאדם שלא בפניו, הָא חוֹבָה נַמִּי אִיכָּא – הרי יש בחלוקת הארץ גם חובה, כיון דְּאִיכָּא דִּנְיָחָא לֵיהּ בְּהַר וְלֹא נִיחָא לֵיהּ בְּבִקְעָה – ישנו אדם שנוח לו יותר שיהיה חלקו בהר ולא בבקעה, ואם יפול חלקו בבקעה אין זו זכות גמורה עבורו. וְאִיכָּא דִּנְיָחָא לֵיהּ בִּבְקָעָה וְלֹא נִיחָא לֵיהּ בְּהַר – ויש שנוח לו יותר שיהיה חלקו בבקעה ולא בהר. ולפיכך אי אפשר לומר שהנשיא זכה לבני שבטו מדין 'זכין לאדם שלא בפניו', ואין ללמוד מכאן לכל מקום שתועיל זכיה שכזו.הגמרא מבארת את דרשת רב באופן אחר: וְאֶלָּא כִּדְרָבָא בַּר רַב הוּנָא – דברי רב שלמד מחלוקת הארץ דין זכיה, יובנו על פי דבר אחר שאמר רבא בר רב הונא משמו. דְּאָמַר רָבָא בַּר רַב הוּנָא אָמַר רַב גִּידֵּל אָמַר רַב, מִנַּיִן לִיתּוֹמִים קטנים שֶׁצָּאוּ לַחֲלוֹק בְּנִכְסֵי אֲבִיהֶן המת, שֶׁבֵּית דִּין מַעֲמִידִין לָהֶם אַפּוֹטְרוֹפּוֹס שיברור לכל אחד מהם חלק יפה בירושה וישמור עליו ויטפל בו עד שיגדל, וכן שיעמוד לדין במקומם ויטען עבורם הן לְחוֹב וְהֵן לִזְכוּת. הגמרא מפסיקה את דברי רב, ומקשה, לְחוֹב אַמַּאי – אם ברור לבית דין שיגרם ליתומים חובה על ידי האפוטרופוס, מדוע הם מעמידים אותו. מבארת הגמרא, אֶלָּא כוונת דברי רב הם, לְחוֹב עַל מְנָת לִזְכוֹת – מנין שבית דין מעמידים את האפוטרופוס מלכתחילה כדי שידון עבור הקטנים לזכותם, ואף אם יגרם להם חובה ממעשיו, מה שעשה עשוי. ממשיכה הגמרא בדברי רב, תַּלְמוּד לוֹמַר – דין זה נלמד מהפסוק 'וְנָשִׂיא אֶחָד נָשִׂיא אֶחָד מִמַּטֶּה תִּקָּחוּ'. כי גם הנשיא שחילק את הארץ וזכה בה לבני שבטו, נכנס לכך על מנת לזכות עבורם, אלא שלפעמים נגרם לאחד חוב כאשר קיבל את חלקו במקום שאינו חפץ בו, והרי הוא כחב על מנת לזכות, ולמדנו מכך שאף אפוטרופוס היורד לנכסי יתומים ברשות בית דין כדי לזכותם ונגרם להם חוב על ידו, מעשיו קיימים:

הגמרא מוסיפה לדון בדיני אפוטרופוס: אָמַר רַב נַחְמָן אָמַר שְׁמוּאֵל, יְתוֹמִים שֶׁצָּאוּ לבית דין, ומבקשים לַחֲלוֹק בְּנִכְסֵי אֲבִיהֶם המת, בֵּית דִּין מַעֲמִידִים לָהֶם – ליתומים הקטנים אַפּוֹטְרוֹפּוֹס – אדם ממונה לפקח על נכסיהם ולטפל בצרכיהם, וּבוֹרְרִים לָהֶם חֵלֶק יָפֶה – והאפוטרופוס בורר עבור כל קטן את חלקו בשווה לאחיו, כדי שיהיה חלק יפה לכל אחד מהם. וְאִם הִגְדִּילוּ – כאשר יגדלו היתומים, ודעתו של אחד מהם לא תהיה נוחה מהחלוקה שעשה האפוטרופוס בשבילו, יְכוֹלִים לְמַחוֹת – ולבטל את כל החלוקה, ולחלק מחדש לפי דעתם. וְרַב נַחְמָן אָמַר – אולם רב נחמן, אף שהביא את דברי שמואל, חולק עליו וסובר, שאִם הִגְדִּילוּ אֵינָם יְכוֹלִים לְמַחוֹת. דְּאִם כֵּן – אם תאמר שכאשר יגדלו היתומים יוכלו למחות, מַה כֹּחַ בֵּית דִּין יָפֶה – במה גדול ונחשב כוחו של בית דין [שהאפוטרופוס חילק בשליחותם], הרי אפשר לבטל את דבריהם לאחר זמן.

המשך בעמוד נז

הגמרא מקשה: **וּמִי אִית לֵיהּ לְרַב נָחְמָן** ״**אִם כֵּן מַה כֹּחַ בֵּית דִּין יָפֶה**״ – האם אכן סובר רב נחמן שביטול דברי בית דין מחמת כן, הוא זלזול בכבודם, **וְהָתְנַן**: (כתובות צט:) **שׁוּם הַדַּיָּנִים** – בית דין ששמו נכסים על מנת למכרם ולפרוע מהם חוב, **שֶׁפָּחֲתוּ שָׁוְתוֹת** – העריכו את הנכסים בשישית פחות מערכם, **אוֹ הוֹתִירוּ שָׁוְתוֹת** – או שטעו והעריכו את הנכסים בשישית יותר מערכם, **מִכָּרָן בְּטֵל . רָבָן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל** חולק **וְאוֹמֵר, מִכָּרָן קַיָּם. (וְאָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל,) דְּאִם כֵּן** – שאם תאמר שהמקח בטל, **מַה כֹּחַ בֵּית דִּין יָפֶה** – במה נחשב כוחו של בית דין. **וְאָמַר רַב הוּנָא בַּר חִינָּנָא אָמַר רַב נָחְמָן, הֲלָכָה כְּדִבְרֵי חֲכָמִים** שאמרו שהמקח בטל. הרי שרב נחמן סובר שבביטול דברי בית דין מחמת טעות אין חשש לזלזול בכבודם, ומדוע ביתומים שחלקו על פי בית דין, סובר רב נחמן שאינם יכולים לבטל את החלוקה.

מתרצת הגמרא: **לֹא קַשְׁיָא** – אין סתירה בדברי רב נחמן,

הָא דְּטָעֲוּ – משנת 'שום הדיינים' עוסקת באופן שהיתה לבית דין טעות, לפיכך פסק רב נחמן שאין חוששים לכבודם, הָא דְּלֹא טָעֲוּ – אולם בחלוקת אפוטרופוס, לא היתה לו טעות, ולכך משום כבוד בית דין המקח קיים. מקשה הגמרא: אִי דְּלֹא טָעֲוּ – אם שמואל ורב נחמן נחלקו במקרה שלא טעו בחלוקה, מַאי יְכוֹלִים לְמָחוֹת – מדוע אמר שמואל שיכולים למחות בשיגדלו, הרי החלוקה נבונה. מתרצת הגמרא: מה שכתוב יְכוֹלִים לְמָחוֹת, היינו בְּרוּחוֹת – אם קיבל אחד היתומים את חלקו בצד דרום, וכבר היתה לו קרקע אחרת בצפון, ורוצה ששדותיו יהיו סמוכות זו לזו, באופן זה נחלקו שמואל ורב נחמן האם יכול הוא למחות.

אָמַר רַב נַחְמָן, הָאַחִין שֶׁחָלְקוּ ביניהם את נכסי אביהם, חֲרֵי הֵן כְּלָקוֹחוֹת– נחשב הדבר כאילו כל אח הזוכה בחפץ מהירושה, קונה מֵאֲחָיו את חלקם בחפץ הזה, ונותן תמורתו את חלקו בחפצים שהם רוצים לזכות לעצמם. ולכן אם טעו בשומת הנכסים, בשיעור של פָּחוֹת מִשְּׁתוּת, נִקְנֶה מִקָּח, וחלוקתם קיימת. ואם טעו בשומות הנכסים בשיעור של יָתֵר עַל שְׁתוּת, בָּטֵל מִקָּח – בטילה החלוקה, וחולקים הכל מחדש. ואם טעו בשומת הנכסים בִּשְׁתוּת בדיוק, קָנֶה, וּמַחֲזִיר אוֹנָאָה – החלוקה קיימת, אלא היורש שקיבל בחלקו יותר מאחיו, צריך לתת להם את שוויו בדמים.

אָמַר רָבָא, הָא דַּאֲמָרַן – מה שאמרנו שאם טעו האחים בפָּחוֹת מִשְּׁתוּת, נִקְנֶה מִקָּח, לֹא אֲמָרַן – אין הדברים אמורים אֶלָּא דְּלֹא שַׁוִּיהּ שָׁלִיחַ – בשלא חילקו את הנכסים על ידי שליח, אלא בעצמם. אֲבָל אם שַׁוִּיהּ שָׁלִיחַ, וטעה השליח ונתן לאחד יותר מאחיו אפילו בשיעור הפחות משתות, אָמַר – יכול המתאנה לטעון לְתַקּוֹנֵי שַׁדְּרִתֵּיהּ – לזכות עבורי שלחתיך, וְלֹא לְעִוּוֹתֵי – ולא לקלקלני, ומכין שקלקלת נמצא שאינך שלוחי, ומה שעשית בטל, וחולקים את הכל מחדש. וְהָא דַּאֲמָרַן, שאם טעו בְּיָתֵר מִשְּׁתוּת בָּטֵל מִקָּח, לֹא אֲמָרַן, אֶלָּא דְּלֹא אָמַר – כשלא אמרו זה לזה 'נִיפְלֹגְנָן בְּשׁוּמָא דְּבֵי דִּינָא – הבה ונחלוק על פי שומת בית דין', אלא חילקו את הנכסים על פי שומא שלהם. אֲבָל אָמַר – אם אמרו זה לזה, 'נִפְלֹוג בְּשׁוּמָא דְּבֵי דִּינָא', אפילו אם טעו ביותר משתות מִכָּרָן קַיָּים – החלוקה קיימת. שכשאמרו כך, קבלו על עצמם שיהיה לחלוקתם תוקף של חלוקה הנעשית בשומת בית דין, שדינה מבואר במשנה, דְּתַנַן בכתובות (צט:), שׁוּם הַדַּיָּנִים – בית דין ששמו נכסים לצורך גבייתם, שֶׁפָּחֲתוּ שְׁתוּת אוֹ הוֹתִירוּ שְׁתוּת – שטעו בשווי הנכסים בשתות, מִכָּרָן בָּטֵל. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, אף אם טעו הדיינים ביותר משתות, מִכָּרָן קַיָּים. ורבא פסק הלכה כרבן שמעון בן גמליאל, ולפיכך אמר שהאחים שאמרו 'נפלוג בשומא דבי דינא', מכרן קיים.

וְהָא דַּאֲמָרַן שאם היתה הטעות בשיעור שְׁתוּת בדיוק, שֶׁקָּנָה וּמַחֲזִיר אוֹנָאָה, לֹא אֲמָרַן אֶלָּא בְּמִטַּלְטְלֵי – כשחילקו ביניהם את המיטלטלין שירשו, אֲבָל בְּמֻקְרְקָעֵי – אבל אם טעו בחלוקת הקרקעות בשיעור שתות בדיוק, אין צריך להשיב את האונאה, לפי שאֵין אוֹנָאָה לְקַרְקָעוֹת. וְאף בְּמִקַּרְקְעֵי, לֹא אֲמָרַן שאין בהם אונאה, אֶלָּא דְּפָלוֹג בְּעִילּוּיָא – כשחילקו את הקרקעות על פי שומא, והתברר שטעו בשומא. אֲבָל פָּלוֹג בְּמִשְׁחָתָא – אבל אם חילקו את הקרקעות על פי מידת החבל, וטעו במדידה, לֹא – לא נאמר שאין אונאה בקרקעות. אלא באופן זה שווים קרקעות למטלטלים, ובטלה החלוקה לגמרי אפילו אם טעו במשהו, כְּדְרָבָה – ובפי שנתבאר דין זה מדברי רבה. דְּאָמַר רַבָּה, כָּל דָּבָר שֶׁבְּמִדָּה וְשֶׁבְּמִשְׁקָל וְשֶׁבְּמִנְיָן - כל דבר שנמכר או מתחלק לפי מידה או משקל או מנין, אֲפִילּוּ אם טעו במכירתו או בחלוקתו בפָּחוֹת מִכְּדֵי אוֹנָאָה – פחות משתות, נַמִּי חוֹזֵר – גם בזה החפץ חוזר לבעליו ובטלה החלוקה.

הגמרא חוזרת לדון בעניני שליחות: וְהָא דְּתָנַן (בבא קמא נט:) הַשּׁוֹלֵחַ אֶת הַבְּעֵירָה [־הנותן גחלת] בְּיַד חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן, שאין בהם דעת לשמור את עצמם מלהזיק, והלכו והזיקו, פָּטוּר מִדִּינֵי אָדָם – אין בית דין מחייבים את המשלח לשלם את הנזק, ואינו נחשב כאילו הזיק בעצמו. וְאף על פי שפטור בדיני אדם, חַיָּיב בְּדִינֵי שָׁמַיִם –חייב עונש בידי שמים, וכשישלם יפטר מהעונש. אבל אם שִׁילַּח את הבעירה בְּיַד פִּקֵּחַ והזיק, הִפְקִיחַ חַיָּיב לשלם את הנזק שעשה, ואילו המשלח פטור אף מדיני שמים. הגמרא מקשה: וְאַמַּאי חייב הפיקח לשלם, נֵיזָּמָא שְׁלוּחוֹ שֶׁל אָדָם כְּמוֹתוֹ, ויתחייב המשלח בתשלומי הנזק ולא השליח. מתרצת הגמרא: שַׁאנִי הָתָם – שונה דינו של השולח את חבירו להזיק, שלא אומרים בו שלוחו של אדם כמותו, משום דְּאִי שָׁלִיחַ לְדָבָר עֲבֵירָה – אין המשלח מתחייב בעשיית העבירה על ידי השליח, אלא השליח נחשב כעושה על דעת עצמו. והטעם לכך, דְּאָמְרִינַן – שאנו אומרים לשליח, 'דִּבְרֵי הָרַב וְדִבְרֵי תַּלְמִיד דִּבְרֵי מִי שׁוֹמְעִים' – כאשר הרב אומר דבר והתלמיד אומר את ההיפך, לדברי מי יש לשמוע, בודאי לדברי הרב. כך היה השליח מחויב לשמוע לדברי הקב"ה [הרב] ולא לדברי המשלח [התלמיד].

הגמרא מקשה על הכלל שאין שליח לדבר עבירה: וְהַדְּתַנְיָא, שָׁלִיחַ שֶׁלֹּא עָשָׂה שְׁלִיחוּתוֹ – מי שהיו אצלו מעות של הקדש, וטעה וחשב שהם חולין, ומסרם לידי שליח שיקנה לו דבר מה, אך השליח לא עשה כפי שנצטווה וקנה דבר אחר, הַשָּׁלִיחַ מָעַל ולא המשלח, מאחר ולא עשה את שליחותו. אבל אם עָשָׂה השליח את שְׁלִיחוּתוֹ, וקנה את מה שציוה עליו המשלח, בַּעַל הַבַּיִת מָעַל, והוא חייב בקרבן מעילה, ולא השליח. ומבואר, שכִּי עָשָׂה שְׁלִיחוּתוֹ דְּבַעַל הַבַּיִת – שכאשר עשה השליח את השליחות שציוה לו בעל הבית, אף שעבירה היא, בַּעַל הַבַּיִת מִיהָא מָעַל – מכל מקום בעל הבית מעל. ותקשה, אַמַּאי – מדוע בעל הבית מעל, נֵיזָּמָא אף באיסור מעילה אֵין שָׁלִיחַ לְדָבָר עֲבֵירָה, ולא יתייחסו מעשי השליח לבעל הבית. הגמרא מתרצת: שַׁאנִי מְעִילָה – שונה דין שליחות במעילה, מאחר דְּיָלְפָא – מעילה נלמדת בגזירה שווה 'חֵטְא חֵטְא' מִתְּרוּמָה, במעילה נאמר בתורה 'חטא', (ויקרא ה טו) 'נֶפֶשׁ כִּי תִמְעֹל מַעַל וְחָטְאָה בִּשְׁגָגָה מִקָּדְשֵׁי ה'', ובאוכל תרומה נאמר 'חטא' (שם כב ט) 'וְלֹא יִשְׂאוּ עָלָיו חֵטְא'. ודורשים את תיבת 'חטא' בגזירה שווה, מַה תְּרוּמָה מְשַׁוֵּי שָׁלִיחַ – כשם שבתרומה יכול בעל הבית לשלוח שליח להפריש תרומה מפירותיו, אַף מְעִילָה מְשַׁוֵּי שָׁלִיחַ. ומאחר שאין שום שליחות במעילה כי אם בדבר עבירה, מוכח שיש בה שליחות אף לדבר עבירה, אבל בשאר דיני התורה אין שליחות לדבר עבירה.הגמרא מקשה: וְנִילַּף מִינָּהּ – נלמד ממעילה בבנין אב לכל התורה שיש שליח אף לדבר עבירה. מתרצת הגמרא: אין ללמוד ממעילה, מִשּׁוּם דְּהָוֵי מְעִילָה שלמדנו בה שליחות אף שעבירה היא, וּשְׁלִיחוּת יָד בפקדון, שהוא דבר עבירה ונאמר בו שליחות, שְׁנֵי כְּתוּבִים הַבָּאִים כְּאֶחָד ללמד, שיש שליחות לדבר עבירה, וְכלל הוא שכָּל שְׁנֵי כְּתוּבִים הַבָּאִים כְּאֶחָד – ללמד דין אחד, אֵין מְלַמְּדִין – אין ללמוד מהם בבנין אב לענין נוסף שלא התחדש בו אותו דין.

הגמרא מקשה: מְעִילָה שיש בה שליחות אף בדבר עבירה, למדנו מֵהָא דַּאֲמָרַן, ממה שאמרנו לעיל גזירה שווה 'חטא חטא' מתרומה. אמנם שְׁלִיחוּת יָד שאמרנו שגם בה נאמר דין שליחות, מַאי הִיא – מהיכן למדנו כן. מתרצת הגמרא: דְּתַנְיָא – למדנו כן מהברייתא העוסקת בדין שומר חנם הטוען שהחפץ שהופקד בידו נגנב, וכדי להיפטר מלשלם צריך להישבע שבשעה שהיה החפץ אצלו לא השתמש בו בלא רשות הבעלים. ונאמר בפסוק (שם כב ח) שחייב השומר לשלם 'עַל כָּל דְּבַר פֶּשַׁע' – שאם פשע בחפץ חייב בתשלומיו. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, שמפסוק זה שנאמר על הפשיעה לשון 'דיבור', יש ללמוד שבא הכתוב לְחַיֵּיב את השומר עַל הַמַּחֲשָׁבָה – שאם קודם שנגנב החפץ, השומר אמר או חשב שישלח בו יד, כְּמַעֲשֶׂה – כאילו שלח בו יד ממש. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, אֵינוֹ חַיָּיב עַד שֶׁיִּשְׁלַח בּוֹ יָד, אבל על מחשבה או דיבור לשלוח יד, השומר פטור. שֶׁנֶּאֱמַר 'אִם לֹא שָׁלַח יָדוֹ וְגוֹ', ומשמע שדווקא בשליחות יד חייב.אָמְרוּ בֵּית שַׁמַּאי לְבֵית הִלֵּל, [־שאלו] מִדּוּעַ אינכם מודים ששומר שחשב לשלוח יד בפיקדון חייב, וַהֲלֹא נֶאֱמַר 'עַל כָּל דְּבַר פֶּשַׁע', ומשמע שעל דיבור בלבד מתחייב השומר. אָמְרוּ [־השיבו] לָהֶם בֵּית הִלֵּל לְבֵית שַׁמַּאי, וכי כיצד ניתן

המשך בעמוד לד

לומר שחייב השומר במחשבה בלבד, וַהֲלֹא נֶאֱמַר 'אִם לֹא שָׁלַח יָדוֹ בִּמְלֶאכֶת רֵעֵהוּ', משמע שחייב דווקא אם שלח ידו ממש. אֶמְרִינַן בֵּית שַׁמַּאי לְבֵית הִלֵּל, אִם כֵּן שאין השומר חייב אלא כאשר שלח יד ממש, עַל כָּל דָּבָר פֶּשַׁע לָמָּה לִי – מדוע נאמר בתורה על כל 'דבר' פשע, שמשמעו שבדיבור בלבד מתחייב. השיבו בית הלל, שֶׁאִם לא נאמר 'על כל דבר פשע' יָכוֹל הייתי לומר, אֵין לִי שיתחייב השומר באונסין, אֶלָּא אם כן שלח יד בפקדון הוּא בעצמו, אבל אם אֶמַר לְעַבְדּוֹ וְלִשְׁלוּחוֹ שישלחו בה יד, וכך עשו, מְנַיִן שאף במקרה זה חייב השומר. תַּלְמוּד לוֹמַר עַל כָּל דְּבַר פֶּשַׁע' – שבדיבור זה שאמר לשלוחו לשלוח יד, מתחייב השומר. ומכאן למדו בית הלל, שבשליחות יד מועילה שליחות אפילו בדבר עבירה.

הגמרא מקשה: הָנִיחָא לְבֵית הִלֵּל שלדבריהם נכתבה שליחות בדבר עבירה בשני כתובים. אֶלָּא לְבֵית שַׁמַּאי, דְּמוֹקְמֵי לֵיהּ לְהַאי קְרָא בְּמַחְשָׁבָה כְּמַעֲשֶׂה – לחייב את השומר שחשב לשלוח יד בפקדון כאילו עשה מעשה בידים, ולא התחדש בתורה במקום נוסף חוץ ממעילה, שיש שליחות לדבר עבירה,